

MEMÒRIA 1998-2010

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ

2. PROGRAMES ASSISTENCIALS

3. RESUM DE L'ACTIVITAT ASSISTENCIAL

4. PROGRAMES DE PROMOCIÓ DE LA SALUT

5. PATRONAT, ESTRUCTURA ORGANITZATIVA I MECENATGE

1. INTRODUCCIÓ

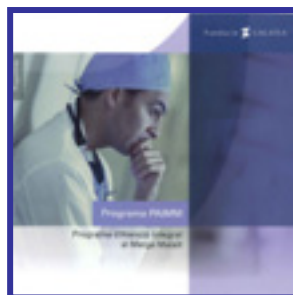
La Fundació Galatea va ser creada l'any 2001 amb la finalitat de gestionar l'assistència psiquiàtrica i psicològica als metges i infermeres malalts, així com per promoure la salut, el benestar físic i mental del col·lectiu mèdic i, per extensió, de tots els professionals de la salut.

La Fundació Galatea és la institució marc del Consell Català de Col·legis de Metges que inclou els programes assistencials per a professionals sanitaris amb problemes de salut mental i/o addiccions (PAIMM (metges), RETORN (infermeria), ASSÍS (veterinaris)), la Clínica Galatea que és la unitat d'internament, de consulta externa i hospital de dia on s'atenen aquests professionals i els programes preventius.

Amb dotze anys d'experiència i més de 1.640 casos atesos, podem dir que el PAIMM s'ha consolidat com un model d'atenció i de rehabilitació per al col·lectiu mèdic, tant a Catalunya com en l'àmbit estatal, on és un referent. D'altra banda, el RETORN ha celebrat el 2010 el seu desè aniversari, amb més de 700 casos atesos. A més des de 2007, es disposa de la Clínica Galatea, unitat clínica específica ubicada a Barcelona, amb equipaments assistencials de primer ordre.

Pel que fa als programes preventius, progressivament anem aprofundint en l'anàlisi de les poblacions de risc, ampliem els públics objectiu de les intervencions, així com la varietat d'aquestes.

A continuació, es presenta una taula amb els principals esdeveniments d'aquests programes:

1998	<i>Creació PAIMM</i>
1999	
2000	<i>Creació del RETORN</i>
2001	<i>Manifest de Barcelona Creació de la Fundació Galatea Expansió del PAIMM a la resta d'Espanya</i>
2002	<i>International Conference de Vancouver</i>
2003	<i>Inici de l'activitat de la FG I Congreso Nacional PAIME a Córdoba</i>
2004	
2005	<i>II Congreso Nacional PAIME a Toledo</i>
2006	<i>PAIMM: 1.000 casos atesos Nou conveni amb el Dep. de Salut</i>
2007	<i>Inauguració de la Clínica Galatea</i>
2008	<i>III Congreso Nacional PAIME i X aniversari PAIMM a Barcelona International Conference on Doctors' Health BMA-AMA-CMA a Londres Creació de la European Association for Physicians Health</i>
2009	<i>Creació de la Comisión Nacional PAIME de l'OMC Sessió de treball al COMB "Els problemes dels metges amb una pràctica professional inadequada", amb la Dra. Rose Mary Field Annual Meeting de l'EAPH a Oslo</i>
2010	<i>Creació del Programa ASSÍS 10 anys del RETORN Annual Meeting de l'EAPH a Barcelona</i>

2. PROGRAMES ASSISTENCIALS

El 15 de setembre del 1998 es va signar un conveni de col·laboració entre el Departament de Sanitat i Seguretat Social (DSSS), el Servei Català de la Salut (SCS) i el Col·legi Oficial de Metges de Barcelona (COMB) per a crear conjuntament el PAIMM.

El Programa d'Atenció Integral al Metge Malalt (PAIMM) es va crear per atendre a metges amb problemes psíquics i/o conductes addictives que podrien interferir en la seva pràctica professional. Es tracta d'un projecte orientat a l'atenció mèdica i recuperació de metges perquè puguin tornar a exercir la medicina en òptimes condicions per als seus pacients i per a ells mateixos.

Característiques pròpies del PAIMM són la confidencialitat en l'accés, l'especificitat de la unitat de tractaments i l'especialització dels seus professionals.

Els serveis assistencials ambulatoris del PAIMM van començar el 25 de novembre de 1998 i l'hospitalització el dia 1 de març de 2000.

En el mencionat conveni s'establia que la gestió del programa correspondria al COMB. Pocs dies després, els col·legis de metges de Girona, Lleida i Tarragona es van adherir formalment al conveni de col·laboració per a la creació del PAIMM.

Assessorat pel PAIMM i pel COMB, el Col·legi Oficial de Diplomats en Infermeria de Barcelona (COIB) va crear a finals de l'any 2000 el Programa RETORN, mitjançant una ampliació de la subvenció del Servei Català de la Salut, en el marc de la col·laboració endegada en el seu dia amb el Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya.

L'any 2001 es van dur a terme a Barcelona les primeres Jornades Europees i la primera Reunió d'Experts Europeus sobre Programes d'atenció al professionals sanitaris malalts, els dies 8 i 9 de novembre, organitzades pel COMB en col·laboració amb el Consell de Col·legis de Metges de Catalunya, el Servei Català de la Salut i el Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat. Aquests esdeveniments van representar un èxit pel programa i van contribuir a la seva consolidació i difusió. Ambdós actes van produir sengles documents finals que recullen, d'una banda, les Conclusions de les Jornades i, de l'altra, el Manifest de Barcelona.

El 21 de febrer de 2001, a proposta del COMB, el Consell de Col·legis de Metges de Catalunya va crear la Fundació Galatea, amb la finalitat de promoure la salut dels metges, prevenir l'aparició de malalties i procurar que, quan pateixin alguna malaltia, rebin la deguda atenció.

Durant aquest any 2001, el mes de juny es van ampliar de 9 a 13 el nombre de llits de la Unitat d'Hospitalització i es va crear l'Hospital de Dia.

També va ser l'any 2001 quan va començar l'expansió del PAIMM a la resta d'Espanya, amb la signatura dels primers convenis de col·laboració amb col·legis d'altres províncies.

Aquesta extensió del Programa va continuar produint-se al llarg de l'any 2002 i durant el mateix any, l'anada a Vancouver d'una delegació del PAIMM per participar en la Conferència Internacional de Programes de Salut per als Metges va posar de manifest que el camí iniciat era el correcte.

El dia 1 de juliol de 2003, va iniciar la seva activitat la Fundació Galatea del Consell de Col·legis de Metges de Catalunya. La seva missió és la d'actuar fonamentalment en benefici de la salut i el benestar dels metges, així com de la dels altres professionals de la salut, tot fomentant estratègies d'autoprotecció davant dels diversos factors de risc que poden patir. Els seus objectius són la promoció de la salut i el benestar dels professionals sanitaris, a més de prevenir l'aparició de malalties i procurar que rebin l'atenció deguda quan ho necessitin. D'aquesta manera també es garanteixen una millor qualitat dels serveis assistencials i, segurament, una millor salut dels pacients.

Una altra fita important del PAIMM durant l'any 2003, va ser la celebració del I Congreso Nacional del PAIME a Còrdova, els dies 9 i 10 d'octubre. Aquest congrés va ser organitzat conjuntament per la Organización Médica Colegial de España, la Fundación Colegio de Médicos de Córdoba i la Fundació Galatea del Consell de Col·legis de Metges de Catalunya.

D'entre els fets succeïts durant l'any 2004, destaca l'extensió i consolidació del PAIMM a tot l'Estat espanyol.

A l'abril de 2005, el professor Miquel Casas, director assistencial del PAIMM, va ser convidat a impartir un curs durant l'Annual Meeting-

Scientific Conference de la International Society on Addiction Medicine al Mar del Plata, a l'Argentina. El curs, que va fer conjuntament amb el Dr. Douglas Talbott dels EUA, que és el pare d'aquest tipus de programes en tot el món, es va titular "Programa para el tratamiento de los profesionales de la salud" i va tenir una gran assistència. Així mateix, el Dr. Eugeni Bruguera, cap de la Unitat d'Assistència Ambulatoria i de l'Hospital de Dia del PAIMM, va ser convidat a Santiago de Xile, a finals de setembre, principis d'octubre, per a presentar una ponència sobre l'experiència del PAIMM en el "II Congreso Iberoamericano de Trastornos Adictivos".

És important destacar dins d'aquest any la participació del PAIMM en l'organització i desenvolupament del "II Congreso Nacional PAIME" que es va celebrar a Toledo del 2 al 4 de juny.

L'any 2006 el PAIMM va superar els 1.000 metges malalts atesos des de la seva creació el 1998, concretament al final de l'any es va assolir la xifra de 1.031 casos.

Seguint amb l'extensió del PAIMM a la resta de l'Estat, durant l'any 2006, la Fundació Galatea va signar nous convenis de col·laboració amb altres Col·legis de l'Estat espanyol.

Un altre fet rellevant del 2006 va ser la signatura d'un nou conveni de col·laboració amb el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya per al desenvolupament del PAIMM.

El 6 d'octubre del mateix any, el gerent del programa, Dr. Antoni Arteman, va presentar el PAIMM al European Expert Advisor Panel, al Matthias Gottschaldt Forum de Berlín. Del 30 de novembre al 2 de desembre, la Dra. Pilar Lusilla, responsable de la Unitat d'Internament del PAIMM, i el gerent del programa, Dr. Antoni Arteman, van assistir a la 2006 AMA-CMA International Conference on Physicians Health a Ottawa (Canadà). La primera va presentar la ponència "Gender differences among impaired physicians" i el segon, "Seven years of the first Spanish Sick Physicians Program: what have we learnt?".

L'any 2007 va suposar un important increment qualitatiu en els serveis assistencials del PAIMM i RETORN, en posar-se en funcionament la Clínica Galatea, que és la clínica pròpia d'aquests programes. És en aquest centre on s'atenen, des del mes de novembre, les visites ambulatories, es fan els ingressos hospitalaris i es desenvolupa el Programa d'Hospital de Dia per conductes addictives.

Durant aquest any cal destacar la presència del PAIMM en els congressos de la 3rd European Association of Addiction Therapy (10–12 de setembre a Vienna), 15th European Congress of Psychiatry (17-21 de març a Madrid) i al 11th ESBRA Congrés de Berlín (23-26 de setembre).

El PAIMM celebrarà el X Aniversari del seu naixement el mes de novembre de 2008, en el marc dels actes del III Congreso Nacional PAIME, que va tenir lloc els dies 12, 13 i 14 de novembre a la seu del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona, organitzat per la Fundació Galatea i la Organització Mèdica Col·legial d'Espanya, amb el patrocini de GSK.

Posteriorment, els dies 17, 18 i 19 de novembre, un grup de professionals de la Fundació Galatea – PAIMM van viatjar a Londres per assistir a la 2008 BMA-AMA-CMA International Conference on Doctors' Health, on es van presentar una sèrie de ponències i pòsters explicant l'experiència dels 10 anys del Programa. D'aquesta

International Conference va sorgir la idea de la creació de la European Association for Physicians Health, que es constituïria oficialment a Oslo el 28 i 29 d'octubre de 2009. La Fundació Galatea n'és membre fundador i dos dels seus professionals ocupen càrrecs entre els vuit officers de la seva Junta de Govern. Concretament la Dra. Pilar Lusilla n'és la secretària i el Dr. Antoni Arteman, vocal. Una de les primeres decisions que va prendre la EAPH va ser designar Barcelona com a seu de la següent reunió anual, que es duria a terme els dies 1, 2 i 3 de desembre de 2010.

D'altra banda, el 2009, es va crear la Comisión Nacional PAIME de l'OMC, de la qual formem part per impulsar la creació i desenvolupament de PAIME arreu de l'Estat espanyol. Al COMB es va crear també una comissió que valora els casos del PAIMM de la demarcació de Barcelona amb suposat risc per la praxi.

També aquest any 2009, el COMB, la Fundació Galatea i el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya van organitzar la sessió de treball "Els problemes dels metges amb una pràctica professional inadequada", amb la Dra. Rose Mary Field per aprofundir sobre els problemes dels metges quan tenen problemes de salut. També van presentar l'experiència del National Clinical Assessment Service, creat el 2005 pel National Health Service del Regne Unit.

El 2010, a més de la reunió anual de la EAPH a Barcelona, el RETORN ha celebrat els seus 10 anys, amb una jornada de caire científic-divulgatiu. També aquest any s'ha signat un conveni amb el Col·legi de Veterinaris de Barcelona pel qual es crea el Programa ASSÍS, que oferirà serveis assistencials als veterinaris amb problemes de salut mental i addiccions.

Recerca

La producció acadèmica desenvolupada durant aquest anys ha anat orientada a donar a conèixer i descriure la realitat dels programes PAIMM i RETORN, així com els canvis que s'han anat produint en la professió mèdica, tal i com es mostra a continuació:

- Catalonia makes plans to help addicted doctors. Bosch, Xavier. The Lancet. Vol. 352, N. 9133, September 26. Pàg. 1045. 1998.
- ¿Cuál es el grado de satisfacción de los médicos? Bruguera, Miguel. Jano 9-15 Abril Vol LVI Nº 1295. 1999.
- First impaired physicians therapy program appears to be successful in Spain. Bosch, Xavier. JAMA (The Journal of the American Medical Association) VOL 283, nº 24, June 28, 3186-3187. 2000.
- Spanish doctors careless of own health, says report. Bosch, Xavier. The Lancet. Vol. 355, June 17. 2000.
- El programa de atención integral al médico enfermo. Arteman, A. i d'altres. Informació psicològica. Nº 77, pag: 22 - 28. 2001.

- ¿Qué hacer cuando el paciente es un colega? Dos años de experiencia del Programa de Atención Integral al Médico Enfermo (PAIME). Arteman, A. i d'altres. Adicciones. Vol. 13, n. 1. 2001.
- El programa de atención integral al médico enfermo (PAIME) del Colegio de Médicos de Barcelona. Casas, M. i d'altres. MEDICINA CLÍNICA. Vol. 117, Nº 20. Dec. 15. 2001.
- La atención de los médicos hacia el cuidado de su propia salud. Resultados de una encuesta postal. Bruguera, M. i d'altres. Medicina Clínica. Vol. 117, Nº 13, 27 octubre. 2001.
- ¿Quién cuida de nuestra salud? Cuatro años y medio de experiencia del Programa de Atención Integral al Médico Enfermo (PAIME). Arteman, A. et alter. Formación Médica continuada en Atención Primaria. Vol. 10, suplemento 4, setiembre 2003, pág. 5 a 10. 2003.
- Programas especiales dirigidos al médico enfermo. Arteman Jané, A. Jano extra març, vol LXVI nº 1514. 2004.
- Los programas de tratamiento para profesionales de la salud enfermos en España. Bruguera, E., et alter. Anuario de investigación en adicciones. 2005.
- El médico enfermo. Lusilla, P., Gual, A. Suplements dels Annals de Medicina. 2007.
- Dual diagnosis in impatient physicians: prevalence and clinical characteristics. Lusilla, P., Gual, A., Roncero C. and others. Mental Health and Substance Use: dual diagnosis. Vol.1, Nº 1, February 2008, 10-20. 2008.

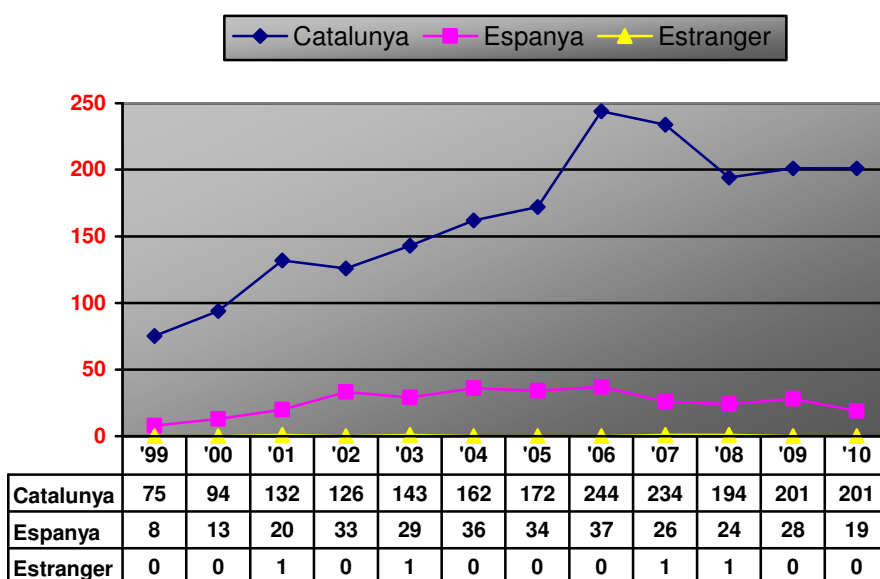
Actualment, davant la necessitat de realitzar treballs dirigits tant a explicar quin és el perfil dels nostres pacients en comparació amb altres col·lectius com d'estudis dirigits a demostrar l'eficàcia del programa, els esforços s'han orientat a:

1. Dissenyar un estudi longitudinal que ens permeti avaluar el programa.
2. Descriure quin és el perfil dels 5 o més principals diagnòstics o grups de pacients tractats al programa i quina evolució tenen.
3. Realitzar un anàlisi clínic-assistencial del programa a fi d'ajustar i redistribuir els recursos de que disposem en funció de les necessitats detectades.

3. RESUM DE L'ACTIVITAT ASSISTENCIAL

Novembre de 1998 a desembre de 2010

Fins a finals de 2010, s'han atès un total de 2.289 professionals sanitaris, dels quals 1.612 són metges i 677 infermeres.

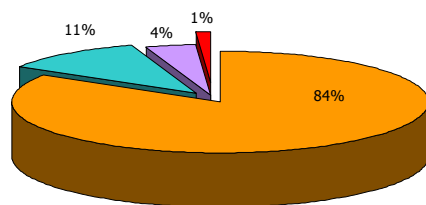

ANY	PAIMM	Increment	RETORN	Increment	P/R	Increment
1.999	80	-	3	-	83	-
2.000	103	28,75%	4	33,33%	107	28,92%
2.001	139	34,95%	14	250,00%	153	42,99%
2.002	144	3,60%	15	7,14%	159	3,92%
2.003	136	-5,56%	37	146,67%	173	8,81%
2.004	141	3,68%	57	54,05%	198	14,45%
2.005	135	-4,26%	71	24,56%	206	4,04%
2.006	151	11,85%	130	83,10%	281	36,41%
2.007	174	15,23%	87	-33,08%	261	-7,12%
2.008	134	-22,99%	85	-2,30%	219	-16,09%
2.009	139	3,73%	90	5,88%	229	4,57%
2.010	136	-2,16%	84	-6,67%	220	-3,93%
TOTAL	1.612	(*)	677	(*)	2.289	100%

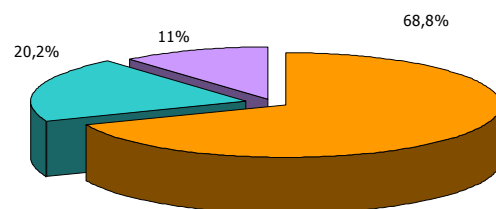
(*) Variació percentual interanual: diferència, valorada percentualment, entre el decrement o increment de dos anys consecutius

El 95% dels metges han accedit al programa per demanda voluntària, el 4% per comunicació confidencial i l'1% per denúncia.

El 68,8% d'aquests pacients pateixen malalties psiquiàtriques, un 20,2% tenen problemes de consum d'alcohol i l'11% consum de drogues.

■ Demanda Voluntària espontanea
 ■ Demanda voluntària induïda
 ■ Comunicació confidencial
 ■ Denúncia

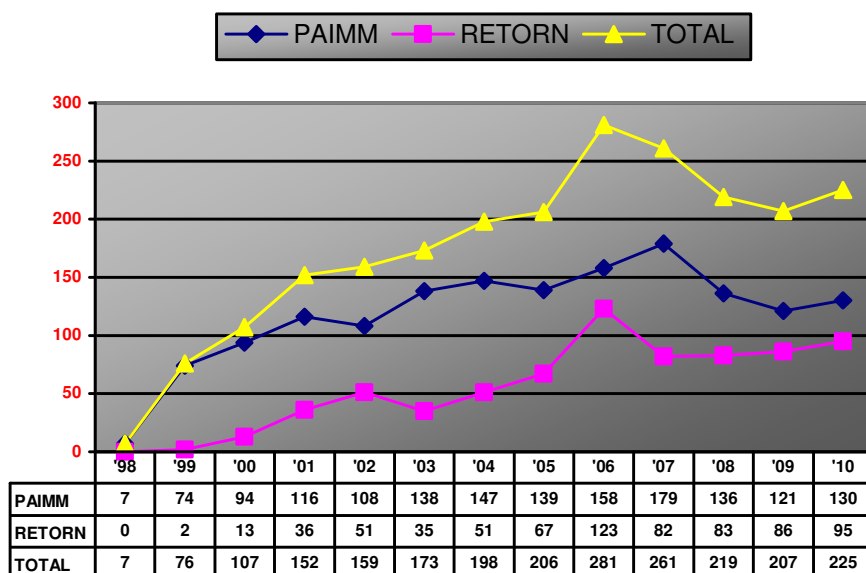
■ Trastorn mental
 ■ Conducta addictiva a l'alcohol
 ■ Conducta addictiva a altres drogues

La majoria de metges atesos (55%) aquests 12 anys oscil·la entre els 41 i 55 anys. El 55,4% (909 casos) han estat homes i el 44,6% (731 casos) dones.

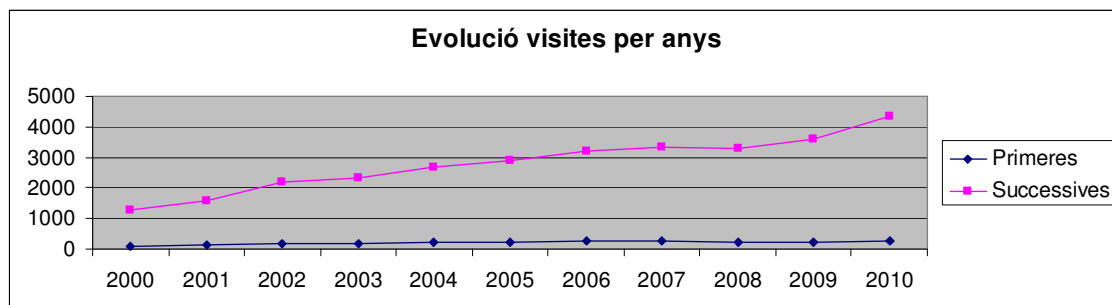
Activitat ambulatoria

Pel que fa a l'activitat ambulatoria, del 1998 al 2010 s'han realitzat:

- 2.271 primeres visites,

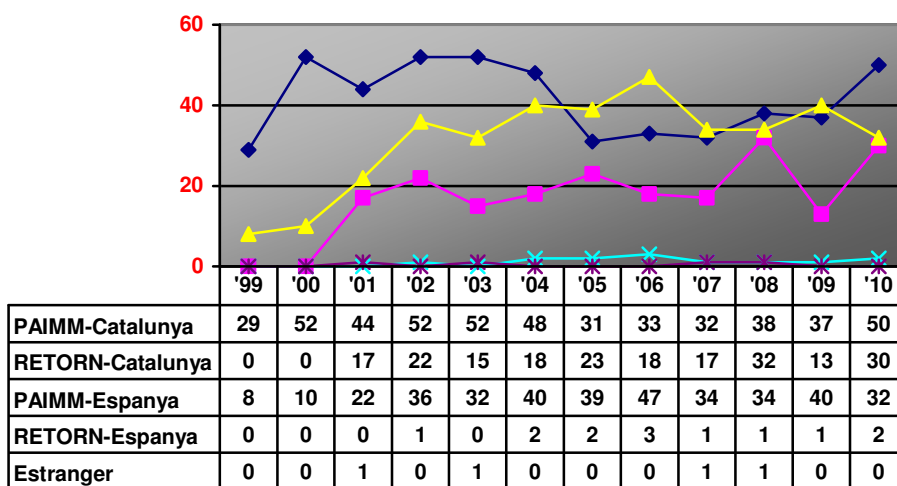
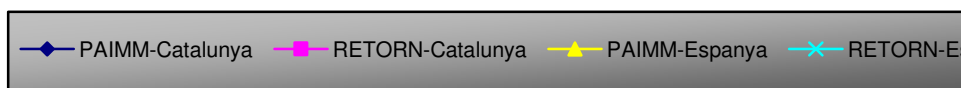
- 31.269 visites de seguiment,

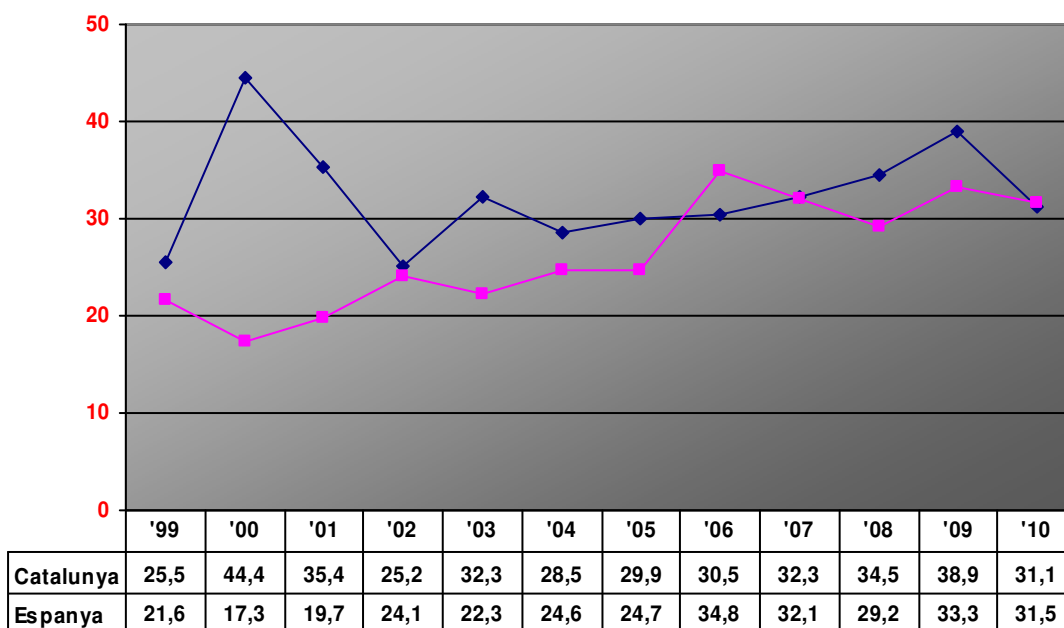
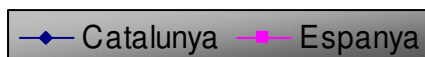
- 11.098 psicoteràpies individuals,
- 1.790 psicoteràpies de grup,
- 1.237 psicometries i estudis neuropsicològics,
- 72 dictàmens.

Unitat d'Internament

En quant a les intervencions en la Unitat d'Internament, hi ha un total de 1.094 ingressos i reingressos:

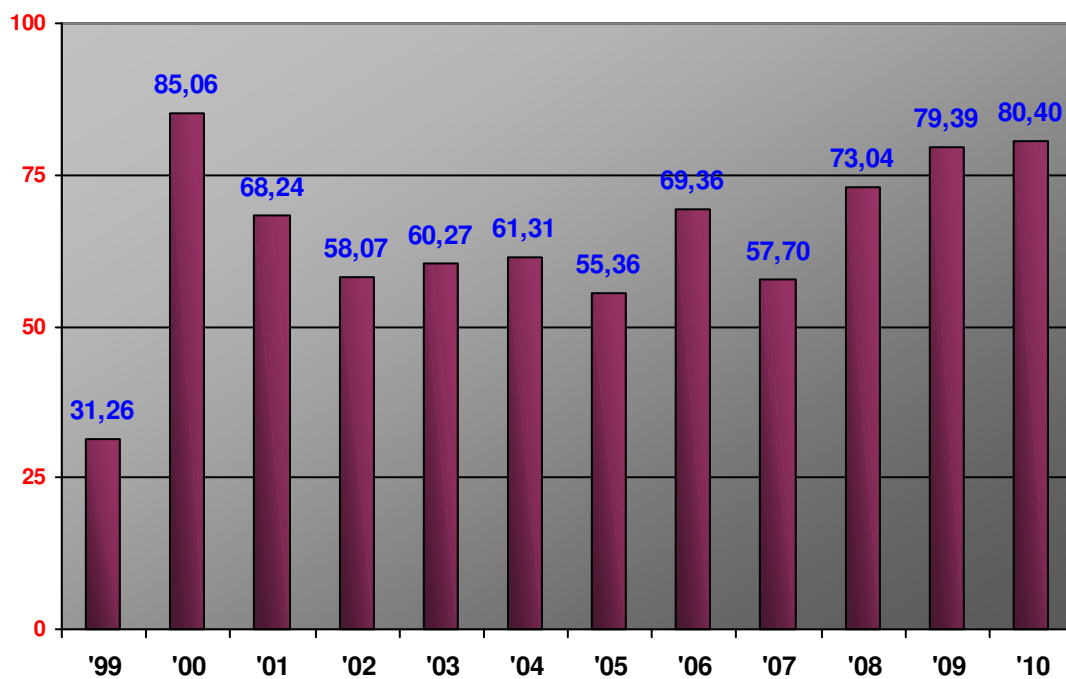
Aquests ingressos representen un total de 34.336 estades, amb una estada mitjana que segueix la següent evolució:

En la Unitat d'Internament, s'han seguit:

- 9.519 psicoteràpies individuals,
- 1.881 psicoteràpies de grup i
- 2.396 psicometries i estudis neuropsicològics.

En el següent gràfic, disposem de l'índex d'ocupació de la unitat al llarg d'aquests darrers 12 anys:

Contractes terapèutics

El 5,66% dels metges malalts de Catalunya atesos, és a dir, un total de 76 pacients, han signat un total de 135 contractes terapèutics.

Pla de Qualitat i Protocols

Pla de Qualitat

El 2005 s'inicià la proposta de desenvolupar un pla de qualitat que ens permetés iniciar un procés de millora contínua dels nostres programes.

Assessorats en tot moment per la Fundació Avedis Donabedian (FAD), per la realització d'aquest projecte de valoració dels criteris de bona pràctica dels programes d'Atenció Integral als Professionals de la Salut Malalts, en una primera fase, es van dissenyar i/o revisar els indicadors d'avaluació externa de la qualitat del programa. L'elaboració d'aquests indicadors va implicar un seguit de passos:

- Revisió dels indicadors utilitzats a les àrees de Salut Mental i Atenció a les Drogodependències del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya.
- Identificació de les àrees prioritàries d'avaluació de tots els serveis i dispositius que cobreixen els programes d'atenció als professionals de la salut malalts.
- Construcció i/o adaptació dels indicadors per avaluar-los.
- Definició dels estàndards d'acompliment recomanables de cadascun dels indicadors.
- Disseny de les condicions específiques per a l'avaluació de cada indicador proposat.

Abans d'implementar el pla de qualitat dissenyat, el juliol del 2007 es va realitzar una avaluació externa de qualitat dels dispositius d'atenció adscrits al Programa, amb la finalitat d'identificar el nivell de qualitat assolit.

A causa del trasllat a la Clínica Galatea, la implementació del Pla de Qualitat es va posposar. Actualment s'estan revisant els indicadors proposats, i actualitzant-los a la nova realitat. L'objectiu a llarg termini és aconseguir la certificació del programa.

Protocols

L'evolució del programa i el grau de complexitat de l'assistència va requerir la necessitat de protocol·litzar l'actuació que s'hi realitza. A tal efecte, s'han desenvolupat:

Els protocols assistencials de la Clínica Galatea, d'aplicació per als professionals sanitaris derivats per la Fundació Galatea. En els mateixos es descriuen 34 protocols, així com 40 procediments.

Aquests protocols assistencials es complementen amb els protocols:

- De funcionament: que defineixen els procediments d'actuació entre els col·legis oficials de metges, els equips terapèutics, els pacients i altres persones i organitzacions que puguin tenir relació amb el procés.
- Clínic: que són les mateixes "Recomanacions Terapèutiques en els Trastorns Mentals", elaborades pel Comitè de Consens de Catalunya en Terapèutica dels Trastorns Mentals de la Societat Catalana de Psiquiatria, editats per Ars Mèdica.

4. PROGRAMES DE PROMOCIÓ DE LA SALUT

La professió mèdica està exposada a uns riscos psicosocials que poden afavorir l'aparició d'estrès en els metges. Aquests factors poden estar relacionats amb la tasca (formació molt llarga, en el dia a dia estan en contacte amb situacions impactants emocionalment, etc.), amb l'individu (diversos estudis demostren que els metges tenen un alt nivell d'exigència i autocrítica, manca de formació i d'habilitats per fer front a l'estrès i l'ansietat,...), amb l'organització (complexitat dels centres sanitaris, amb una pressió assistencial creixent, ...) o socials i polítics (increment important en el nombre de denúncies i litigis, més control polític sobre la tasca o més pressió dels mitjans de comunicació).

El 2003 es va voler donar un pas endavant i anar més enllà de l'assistència als professionals amb problemes de salut mental i addiccions i crear els programes preventius, per identificar els grups amb més riscos psicosocials, sensibilitzar-los i promoure l'autocura.

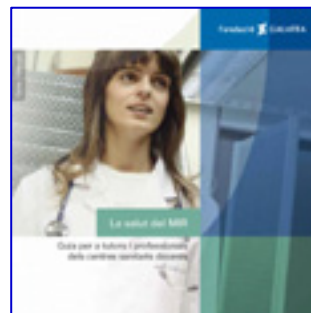

La Fundació Galatea ja va participar el 2004 en el Fòrum de les Cultures organitzant unes trobades sobre la salut dels professionals de la salut i el seu impacte en la societat, en les quals van intervenir experts en aquest àmbit com la professora Jenny Firth-Cozens, el professor Olaf Aasland o el professor Reidar Thyssen.

La salut del MIR

Els residents, que s'incorporen a la professió mèdica, als centres sanitaris, en serveis amb equips de treball ja constituïts, comencen a fer guàrdies, a atendre als serveis d'urgències, etc., són especialment vulnerables als factors de risc psicosocial. És per això que la Fundació Galatea, en la línia de la promoció de la salut dels professionals sanitaris, impulsa el programa de la salut del resident.

Els tutors i responsables docents acostumen a ser els receptors immediats del malestar que el resident pateix i es plantegen quina actitud han de prendre i com han d'actuar. El tutor, com a responsable del seguiment formatiu del resident, pot tenir un rol important en la detecció precoç, la prevenció i la promoció de la salut del resident. Per això, la fundació va publicar el 2007 la **Guia per a tutors i professionals dels centres sanitaris docents**, resultat del debat i el consens d'un grup de

treball format per professionals experts i representants de diverses institucions especialment sensibles al tema de la salut del metge resident des de diferents perspectives de treball, com tutors, metges preventivistes i gestors, especialistes en psiquiatria i els mateixos residents. El document recull reflexions i recomanacions especialment dirigides a les persones responsables de la formació d'aquests especialistes.

L'any següent es va publicar l'**Estudi sobre la salut dels residents a Catalunya**, que, a partir del treball de camp realitzat a 206 residents, conclou que tot i que aquests afirmen que la seva salut percebuda és bona o molt bona, la prevalença de malestar psicològic entre els residents catalans és del 30%. Aquesta dada és coherent amb l'observada en altres estudis internacionals i triplica la de la població catalana d'entre 24 i 30 anys.

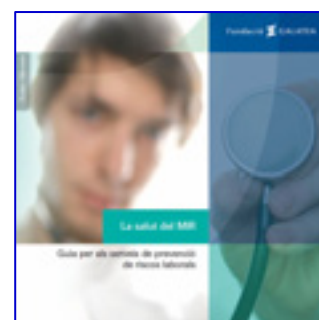
L'estudi també conclou que les condicions estructurals (com el nombre de guàrdies, les hores de treball, etc.) no afecten tant els residents catalans com els factors relacionals i de maneig psicològic, com ara l'elaboració de les preocupacions i la percepció de suport.

El mateix any (2008) es va presentar el tríptic **Què em convé saber abans que comenci la residència?**, on un grup de treball va plantejar 14 qüestions en què pensar quan el resident s'incorpora al centre docent: sobre la responsabilitat i exigència que implica ser un professional de la medicina, sobre la relació amb els pacients, el sistema sanitari...

Aquest mateix tríptic, l'any següent, es va editar en format pòster.

Amb l'objectiu d'oferir criteris i eines d'exploració als professionals de salut laboral per a realitzar els exàmens previs i atendre la salut dels residents, el 2009 es va publicar la **Guia per als serveis de prevenció de riscos laborals**. Un grup de treball proposa uns criteris, instruments i recursos que ajudin a que l'aplicació de la normativa estatal millori la qualitat de la preparació dels nostres futurs especialistes, n'eviti interpretacions alarmants i afavoreixi una visió integradora de la salut psiquiàtrica.

Per altra banda, també el 2009 vam endegar els **Tallers per a un exercici professional més saludable**. El tret distintiu d'aquests tallers és la sensibilització cap la cura de la salut del mateix professional, fent-se ressò de les línies de treball dels programes preventius i de l'experiència del PAIMM, que actualment signifiquen un referent de prestigi per al col·lectiu sanitari.

Són una activitat formativa, de curta durada, que es caracteritza per una metodologia participativa que permet treballar conceptes, habilitats i/o actituds en relació amb el tema proposat.

Dins el programa sobre la salut del resident, s'ha realitzat un disseny per a **tutors**, que ofereix un espai de debat i reflexió per respondre qüestions com: "Quin és el rol del tutor davant les situacions de malestar dels residents?", "És possible orientar el resident cap a un desenvolupament professional saludable?", "Quines eines i recursos tenim per aconseguir-ho?". El 2010 se'n van fer catorze edicions a diferents centres sanitaris docents.

També disposem d'un format per **residents** per sensibilitzar-los sobre la importància de la cura de la pròpia salut i orientar-los sobre les maneres d'aconseguir-ho. L'objectiu és donar-los a conèixer eines per comprendre el context sanitari actual i els factors de risc psicosocial que se'n deriven, per tal d'afavorir l'optimització de la residència com a període de formació. Tenint en compte la dificultat d'arribar a aquest segment, també hem desenvolupat un format més curt i divulgatiu, dels quals el 2010 en vam realitzar cinc sessions a través de col·legis de metges o centres sanitaris docents.

Amb l'objectiu d'arribar més als residents i d'insistir en la seva sensibilització envers l'autocura per a un exercici professional més saludable, el 2010 es va presentar una nova eina per a ells, el DVD "**MIR: de la teoria a la pràctica**". Les seqüències que s'hi poden veure són una mostra de les diverses realitats que els residents viuen com a generadores de malestar, en els diferents moments i àmbits de la seva formació. Els residents expressen les seves percepcions i les seves pròpies formes de fer front als aspectes que se'ls fan més difícils en aquesta etapa. Les expressions dels residents són contrastades amb

unes observacions fetes per un tutor, que aporta un punt de vista diferent a les vivències dels residents.

Tot i que les persones que apareixen a la pel·lícula són actors, el seu contingut s'ha elaborat a partir de les inquietuds i opinions que els residents van aportar en un grup focal organitzat ad hoc per la creació del guió. També s'hi reflecteixen el recull d'aportacions fetes per residents i tutors que han participat en les diferents

edicions dels Tallers per a un exercici professional més saludable del programa sobre La salut del MIR que organitza la Fundació Galatea en els centres sanitaris docents.

L'objectiu d'aquesta filmació és promoure un debat responsable i formatiu en el qual es pugui ajudar els residents a: identificar i compartir les dificultats i les fonts d'estrès laboral que més habitualment els afecten, i sensibilitzar-los respecte a la importància que el professional tingui cura de la pròpia salut i tenir una orientació sobre les maneres d'aconseguir-ho.

Salut, gènere i exercici professional

L'estudi **Salut, estils de vida i condicions de treball dels metges i metgesses de Catalunya**, publicat el 2007, i realitzat per un equip d'investigadores del Centre d'Anàlisi i Programes Sanitaris (CAPS), ofereix dades quantitatives sobre la situació de la professió, amb un abordatge que planteja mesurar la salut, els estils de vida i les condicions laborals de metges i metgesses tenint en compte molt especialment una perspectiva de gènere, que considerem necessària per la creixent feminització del col·lectiu.

El treball de camp es va realitzar a principis del 2006, i es va obtenir una mostra de 762 metges de 30 a 55 anys, en exercici clínic, mitjançant un mostreig aleatori de la base de dades col·legial. Van respondre 47% homes i 53% dones.

Al qüestionari s'explorava la següent informació: dades sociodemogràfiques, malestar psicològic (GHQ -12), ús de serveis sanitaris, salut i estils de vida (dieta, exercici físic, etc.), condicions de treball, treball domèstic i salut reproductiva (en el cas de les dones).

Entre les principals conclusions, s'observa que el col·lectiu resta exposat a riscos psicosocials derivats del treball per unes exigències psicològiques elevades i uns nivells de participació baixos, particularment entre les metgesses. El grau d'insatisfacció amb la professió (condicions de treball i salari) és alt, sobretot entre els que treballen a l'atenció primària, que són també els que mostren menys control sobre el treball (autonomia i oportunitat de desenvolupar les pròpies activitats) i participen menys en les decisions de la seva unitat.

Aquest estudi ha estat traduït a l'espanyol i a l'anglès.

En la línia de prevenció del *burn out*, el 15 de juny de 2005 es va celebrar la jornada **El Burn-out: Noves mirades per trobar nous camins** a la sala d'Actes del COMB. En aquesta jornada es va voler presentar una visió diferent de la síndrome del burn-out dels professionals sanitaris, sobretot dels metges, que

enfoqués el problema des de perspectives més preventives, que permetessin una comprensió més àmplia del fenomen i, per tant, dels seus possibles abordatges.

Aquesta sessió havia de possibilitar que en el futur la Fundació Galatea pogués plantejar dur a terme diverses noves accions en els àmbits individual, dels equips i de les organitzacions assistencials.

La jornada estava adreçada a professionals sanitaris, responsables clínics, de salut laboral i de recursos humans i gestors de les institucions sanitàries.

El 15 de novembre de 2007 es va celebrar la jornada **Burn-out en la profesión médica** a la seu de l'Organización Médica Colegial a Madrid, amb els mateixos objectius.

El 2009 s'ha posat en funcionament el **Taller de prevenció i gestió del malestar laboral**, del qual se n'han fet dues edicions, una al Col·legi d'Infermeria de Barcelona i l'altra a l'àmbit de primària de Tarragona. Aquest taller està adreçat a professionals del sistema sanitari en situació de malestar laboral que vulguin comprendre aspectes del funcionament dels equips i de les institucions, així com tenir la capacitat per observar-se en el propi lloc de treball.

La finalitat del taller és psicoeducativa i els objectius són: comprendre el funcionament de les organitzacions i els equips de treball, analitzar les actituds i dinàmiques laborals que dificulten la realització de la feina i generen malestar i identificar recursos individuals i grupals per fer-hi front.

El 2010 se n'han fet dues edicions més, al Col·legi d'Infermeria de Barcelona i a l'àmbit de primària de Barcelona, i a més s'ha creat un nou format més breu que hem titulat "**La feina: vivència o supervivència?**".

També el 2010 s'ha participat en l'elaboració de la **Guia per a la prevenció i promoció de la salut i benestar dels professionals sanitaris**, editada pel Departament Salut.

D'altra banda, el 2009 es va signar un conveni de col·laboració entre la Secretaria General de l'Esport, com a impulsora del **Pla d'Activitat Física Esport i Salut**, el Col·legi de Metges de Barcelona i la Fundació Galatea, per promoure la pràctica de l'activitat física entre els metges i metgesses de Catalunya. Fruit d'aquest conveni, el 2010 s'ha presentat una comunicació al WONCA (organització mundial de metges de família) sobre la pràctica d'esport dels metges a partir de l'explotació de la base de dades de l'estudi *Salut, estils de vida i condicions de treball dels metges i metgesses de Catalunya* de la Fundació Galatea.

La salut del metge jubilat

Tal com passa amb els afers de la pròpia salut, el tarannà dels metges i metgesses ha estat sempre el de minimitzar els problemes propis. Generalment, el professional de la salut és el primer a donar ajuda i l'últim a acceptar-la per a ell mateix.

Aquest fet tan característic del col·lectiu es dona també pel que fa al moment de la jubilació. I sorprèn el fet que, més enllà d'una actitud personal i corporativa, aquesta idea és compartida també per les institucions en les quals els metges treballen, i donen lloc a una manca de cura en el tracte d'aquesta qüestió.

La importància que té una bona entrada en aquesta etapa vital de la persona, per garantir-ne les millors condicions de benestar personal i del seu entorn social, ha menat la Fundació Galatea a interessar-se en la realització el 2006 de ***L'Estudi de necessitats dels professionals de la medicina relacionades amb el moment de la jubilació.***

L'estudi pretén aprofundir en el coneixement de la vivència d'aquesta etapa de la vida per tal de considerar possibles necessitats que caldria pal·liar tant en el terreny personal com col·lectiu i de les organitzacions.

La metodologia utilitzada ha estat la qualitativa, de manera que permet fer un retrat molt acurat de les diferents actituds i necessitats –percebudes i no percebudes– dels mateixos metges i metgesses així com de les institucions sanitàries davant el fet de la jubilació. Per altra banda, apunta possibles línies d'acció que, des dels professionals i les diferents institucions implicades, podrien concretar-se en iniciatives a favor del benestar i la salut dels professionals.

El 2008 es va treballar en una versió reduïda d'aquest estudi ***Percepcions, actituds i perspectives que ajuden a millorar l'entrada en una nova etapa vital,*** amb una síntesi de les conclusions més importants de l'estudi.

Des del 2009, disposem de dos nous programes:

La salut de l'estudiant de medicina

Com s'ha fet en altres països com Canadà, EUA o Noruega, líders en recerca sobre la salut dels professionals sanitaris, volem anticipar-nos i sensibilitzar els estudiants respecte a la importància de tenir cura de la pròpia salut per a un exercici professional més saludable en el futur.

Amb aquest objectiu el 2009 es va constituir un grup assessor i un grup de treball que va dissenyar un **estudi per conèixer l'estat de salut, estils de vida, hàbits sanitaris i condicionants acadèmics dels estudiants de medicina de Catalunya**, amb la finalitat que amb les conclusions que en podem treure dissenyem les intervencions més adequades per promoure hàbits saludables entre els estudiants: guies, xerrades, tallers, coach, etc.

L'estudi té un disseny transversal i el 2010 es va dur a terme el treball de camp entre els estudiants de 4t de carrera de totes les facultats catalanes (Universitat de Barcelona (Clínic i Bellvitge), Universitat Autònoma de Barcelona (Vall d'Hebron, Germans Trias i Pujol, St. Pau, Hospital del Mar i Parc Taulí), Universitat Rovira i Virgili (Joan XXIII i St. Joan de Reus) i Universitat de Lleida (Sta. Maria). Es va aconseguir una mostra de 420 estudiants (d'una població de 805 estudiants matriculats).

Es va proposar als participants de recollir les seves dades de contacte per tal de fer el seguiment d'una cohort quan comencin la residència. El 51% va acceptar.

La salut de les infermeres

També el 2009 es va constituir un grup de treball que va realitzar el disseny d'un **estudi per obtenir informació respecte a la salut, els hàbits i conductes relacionats amb la salut, la utilització dels serveis sanitaris i medicaments, i els treballs** (remunerat i domèstic) de les infermeres de Catalunya, per a la planificació d'accions de prevenció i promoció de la salut d'aquestes professionals, i en la comparació amb la població general, així com amb el col·lectiu mèdic.

5. PATRONAT, ESTRUCTURA ORGANITZATIVA I MECENATGE DE LA FUNDACIÓ GALATEA

Patronat

Dr. Jaume Padrós Selma (COMB) – President

Dra. Leonor Ancochea Serraïma (COMB)

Dra. Pilar Arrizabalaga Clemente (COMB)

Dr. Ramon Balius Juli (COMB)

Sra. Mariona Creus Virgili (COIB)

Dr. Alejandro Darnell Tey (Mutual Mèdica de Catalunya i Balears)

Dra. Roser García Guasch (COMB)

Dr. Eduard Jaurrieta Mas (departament de Salut)

Dr. Frederic Mallo Mirón (COMT)

Sra. Montserrat Martínez Govern (COIB)

Dr. Ignacio Orce Satrústegui (Assistència Sanitària Col·legial)

Sr. Josep París Giménez (COIB)

Dr. Pere Peya Fusellas (COMG)

Dr. Antoni Plasència Taradach (Departament de Salut)

Dr. Carles Querol Vela (COMLL)

Dr. Marc Soler Fàbregas (COMB)

Han estat patrons:

Dr. Josep Ballester Roselló (DEPARTAMENT SALUT)

Dr. Xavier Blancafort Sansó (COMB)

Dr. Jordi Bladé Creixentí (COMT)

Dra. Mercè Botinas Martí (COMB)

Dr. Joan Colom Farran (DEPARTAMENT DE SALUT)

Dr. Ramon Dalmau Alcalde (COMGI)

Dr. Juli de Nadal Caparà (DEPARTAMENT DE SALUT)

Dr. Joan Gurí Mundí (COMB)

Dr. Ramon Martínez Callen (COMB)

Dr. Salvador Montserrat Lameiro (COMT)

Dr. Joan Profitós Tuset (COMGI)

Dr. Jaume Roigé Solé (COMB)

Dr. Josep M. Sagrera Mis (COMLL)

Dr. Ramon Sàrrias Ramis (COMB)

Dr. Baldomer Tormo Carnicer (COMT)

Estructura organitzativa

Fundació Galatea

Presidència: Dr. Jaume Padrós Selma

Gerència: Dr. Antoni Arteman Jané

Coordinació de programes: Sra. Anna Mitjans Garcés

Unitat d'acolliment i seguiment de processos del PAIMM: Dra. Carme Bule Arbiol

Unitat d'acolliment i seguiment de processos del RETORN: Sra. Dolors Agulló Hernández

Administració:

Sra. M. Teresa Subirana Magarolas

Sra. Marta Anglès Traserra

Assessora i responsable dels tallers de Fundació Galatea sobre promoció de la salut: Dra. Eulàlia Masachs Fatjó

Clínica Galatea

Director general: Dr. Josep Fàbregas i Poveda,

Director general adjunt: Dr. Antoni Arteman i Jané

Consultor científic i assistencial: Prof. Miquel Casas i Brugué

Cap de Servei d'Internament: Dra. Mª Dolores Braquehais Conesa

Coordinador de la Unitat d'Hospital de Dia i Consultes Externes: Dr. Eugeni Bruguera i Cortada

Coordinadora d'Infermeria: Sra. Montse Bossa Parramon

Mecenatge

Almirall

Glaxo Smith Kline

Merck, Sharp & Dhome

Mutual Mèdica de Catalunya i Balears

Assistència Sanitària Col·legial